

miłowanie do teatralności kompozycji architektonicznej, zaś obie działające postacie rozmieszczone są w dwóch przeciwnych końcach sceny zajętej prawie całkowicie przez grę kolumn, arkad, portali, posągów, kapitelów i pilastrów. Na ziemi wytworny koszyczek do robót, na marmurowej balustradzie wysmukły kryształowy wazon. Symbole? — już nie symbole. Zaś posągowy Anioł cudnej piękności zjawia się ważąc się na skrzydłach, a mówiąc o tym, który go przysłała podnosi ku niebu wskazujący palec prawej ręki, w lewej lilia o pięciu płatkach rozchyła z apatyczną wspaniałością swój kielich. Maria ruchem zaledwie ożywionym, podnosi prawą rękę do piersi wskazując na siebie, jakby mówiła: „jam wybraną? czemu ja właśnie?” — lecz jasność twarzy zdradza wewnętrzne zadowolenie; ta próba skromności jest nieudana, a radość której nie może już opanować wybucha na oblicze.

Tak więc temat Zwiastowania przechodzi znaczne zmiany, od ujęcia ewangelicznego do apokryficznego, od liturgiczno-symbolicznego do dogmatyczno-symbolicznego. Co w sztuce ustalone w wieku IV przechodzi do sztuki późniejszej.

Pierwotne źródło, to jest ewangelia św. Łukasza nie wystarczało, stąd sięgnięto do apokryfów. Dla Zachodu oddawały charakterystycznie — bo przedstawienie Marii z purpurą, zaś dla Wschodu scena przy źródle.

Charakter dogmatyczny, silny po soborze Efeskim tłumi zrazu apokryficzność. Z biegiem czasu (V i VI wiek) ustępuje ujęciu historyczno-symbolicznemu: Scena wchodzi w skład cykli historycznych, ale szczegóły zachowała z ujęcia dogmatycznego, mające obecnie już tylko znaczenie znaków umownych dla widza.

Na przykładzie tego przedstawienia możemy wyraźnie obserwować zależność od kierunków doktrynalnych teologii i liturgii i ścisły wpływ na ikonografię oraz sztukę przedstawioną w ogóle wyrażającą się w charakterze treściowym, wyborze tematu, jego ujęcia oraz w samym stylu i formie.

Kraków

KS. JAN KUŚ

Ks. Zdzisław Obertyński, Warszawa

BENEDICTIO PROPITIATORII W KRAKOWIE

Najnowsza instrukcja św. Kongregacji Rytów „Eucharisticum Mysterium” z dnia 25 maja 1967 o kulcie Eucharystii, uwzględnia też i podaje i podkreśla sposób jej przechowywania. Ma ona spoczywać w tabernakulum trwałym i nieruchomym, pośrodku ołtarza, w zasadzie ołtarza głównego. Lecz Wieki Średnie znały, jak wiadomo i stosowały, aczkolwiek nie ogólnie, tabernakulum przenośne, które nosiło nazwę *propitiatorium*, *arca* lub *scrinium*.

Była to czworoboczna skrzynka niewielkich rozmiarów, w kształcie domku czy świątynki, mniej lub więcej bogato zdobiona, z piramidalnym daszkiem. Drzwiczki, otwierane w dół, znajdowały się z tyłu. Zachowało się ich dotąd zaledwie kilka, mianowicie w skarbcu Santo Sepolcro w Barletta¹, w Bargello we Florencji, w Muzeum przemysłu artystycznego w Pradze, w Muzeum narodowym w Monachium, w skarbcu klasztoru Siegburg oraz w zbiorze Spitzer². Wszystkie one pochodzą z wieku XIII.

Jednak istniały te arki znacznie wcześniej. Przykładem jest miniatura ewangeliarza wyszehradzkiego z końca XI w., obecnie w bibliotece uniwersytetu w Pradze, gdzie widzimy arkę, ustawioną na ołtarzu,³ co jednak nie było regułą.

Były też te domki eucharystyczne obnoszone w procesjach teoforycznych. Przykład daje kodeks D. 2. 34 (dawniej 53), str. 57 Biblioteki Kapituły Metropolitalnej w Mediolanie. Jest to kopia z XI wieku — może rozszerzona — pontyfikału typu romano germańskiego z X wieku. Ceremonia liturgiczna na Gromniczną przewiduje tam procesję do trzech kolejno kościołów. Z pierwszego do drugiego idzie procesja z zapalonymi gromnicami, a dwaj kapłani noszą Sanc-tissimum: „accedant duo presbiteri et tollant archam”, wszystko przy śpiewie antyfony „Senex puerum portabat”. Jest to oczywiście od-tworzenie wnoszenia do świątyni Dzieciątka Jezus.⁴

Jednak arka eucharystyczna nie była ogólnie w użyciu w całym Kościele zachodnim, aczkolwiek nie jest ścisłym twierdzenie, że używanie jej było ograniczone jedynie do kilku miast Italii i Francji i to dopiero po r. 1000.⁵ Wprawdzie nie można przytoczyć innych zabytków poza wymienionymi powyżej, lecz można wy-kazać obrzęd jej poświęcenia i to już w X wieku, a poza Italią i Francją, mianowicie w Anglii. A skoro istniał w księgach litur-gicznych obrzęd jej poświęcenia, to musiał też istnieć i być w uży-ciu sam sprzęt. A z Zachodu trafił ten obrzęd także do Krakowa.

Znajduje się on w najstarszym naszym pontyfikale, w Bibliotece Jagiellońskiej MS. 2057, na kk.32^v—35^v. Rzadki ten obrzęd został,

¹ M. Salmi, *Il tesoro della chiesa del S. Sepolcro a Barletta*, art. w *Dedalo*, t. I (1923—1924), str. 96 n. — C. Enlart, *L'église du Saint Sépulcre de Barletta*, art. w *Revue de l'Orient Latin* I, str. 556 nn. — J. Braun, *Der christliche Altar* II, München 1924, str. 616 nn.

² Braun, j.w. — Od arki eucharystycznej odróżnić należy relikwia-rze o bardzo podobnym kształcie. Nie jest pewnikiem, czy były arką resztki emaliowanej skrzynki, znalezione w r. 1901 w Nikozji na Cyprze. Por. C. Enlart, *Les monuments des Croisés* I, Paris 1925, str. 194—7.

³ *Mitteilungen der k.u.k. Zentralkommission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmäler*, t. V, Wien 1860, str. 16 cyt. u Braun, j.w.

⁴ Na interesujący ten rękopis zwrócił mi uwagę asystent kustosa działu rękopisów w British Museum w Londynie, D. H. Turner.

⁵ Tak mylnie sadi Sergio Contran w art. w *Enciclopedia Cat-tolica*, t. V, kol. 777.

jak się wydaje, wzięty tam z odrębnego wzoru niż poprzedzająco obrzęd dedykacji kościoła i poświęcenia innych sprzętów liturgicznych. Kodeks sporządzony był przez kilku kopistów. Dwie ręce, które kopiowały dedykację kościoła — minuskułą karolińską, jak całość kodeksu — datuje znany paleograf Bernard Bischoff (München—Planegg), na lata 1050—1075, oczywiście z całą ostrożnością.

Formularz ten jest wprawdzie rzadkością, lecz nie jest unikatem. Miał on swoje wzory na Zachodzie, których udało mi się ustalić cztery. Wszystkie one są angielskie, dwa z nich pochodzą z dawnej biblioteki potężnego opactwa Jumièges w diecezji Rouen, w Normandii, „*monasterium Gemmeticense*”, posiadającego wówczas znaczne i sławne scriptorium.⁶ Kontakty tego klasztoru sięgały na kontynencie daleko, już od VIII wieku należał on do *confraternitas* opactwa Reichenau.⁷

Tym żywsze były związki Normandii z Kościołem anglosaskim, w szczególności za Edwarda Wyznawcy (1024—1066), i to właśnie opactwa Jumièges. Tamtejszy opat Robert de Champart został w r. 1044 biskupem Londynu, w r. 1051 arcybiskupem Canterbury, lecz już w r. 1052 został usunięty przez tamtejsze duchowieństwo. Po 8 latach pobytu w Anglii powrócił do Jumièges, gdzie zmarł w r. 1055. Przywiózł tam ze sobą zapewne liczne księgi. Po zdobyciu Anglii przez Wilhelma Zdobywcę (1066—1087) stali się normandy mnisi jako opaci angielskich klasztorów przede wszystkim budowniczymi, większość też bibliofilami. Ich opactwa ze znacznymi posiadłościami w uprawianych częściach kraju były siedzibami nauk, ale też potencjalnymi ośrodkami niezadowolenia duchowieństwa.⁸

Zaznaczyć jeszcze należy zaraz, że istniał jeszcze inny, odrębny formularz poświęcania arki, zapewne francuski. Jedyne opublikowany tekst znajdował się w kodeksie opactwa Saint Victor w Paryżu, pochodzącego z XII wieku dopiero. Miejsce powstania nie jest podane.⁹ Ten formularz nas tutaj nie obchodzi. Obchodzi nas tekst krakowski, opublikowany tutaj w całości po raz pierwszy.

Zanim podam poniżej oryginalny tekst krakowski i warianty

⁶ Por. P. Grammont, *Jumièges et Le Bec*, art. w dziele zbiorowym *Jumièges. Congrès scientifique du XIII-e centenaire I*, Rouen 1955, str. 209 nn. — Por. L. H. Cottineau, *Répertoire topo-bibliographique des Abbayes et des Prieurés*, Mâcon 1937, I, 1496—99.

⁷ MS. F. Hugonis Schmidfeld explanatio — *monasteriorum*, Biblioteka opactwa Einsiedeln, Cod. 27 (596), str. 32.

⁸ E. Knowles, *Les relations monastiques entre la Normandie et l'Angleterre*, art. w dziele zbior. *Jumièges j.w.* str. 262 n. — Marjorie Chibnall, *Les relations entre Jumièges et l'Angleterre du XI-e au XIII-e siècle*, tamże str. 271 n. — V. Leroquais, *Les pontificaux manuscrits des bibliothèques publiques de France II*, Paris 1937, str. 8, 304, 338, nr 188. — D. Misonnne, art. w *Lexik. f. Theol. u. Kirche* t. 5², kol. 1206.

⁹ E. Martène, *De antiquis ecclesiae ritibus*, wydanie zw. „weneckie”, Bassano 1788, t. II, str. 301.

w jego zachodnich wzorach i to według obowiązujących przepisów wydawniczych, a celem unikania niepotrzebnego balastu i powtarzań w przypisach, podaję ich hasła:

LANALET. Pontificale, Rouen, Bibliothèque Municipale, Cod. 368, wiek X—XI, zwane Pontificale Lanaletense, Pontificale z Lann-Aleth czyli z St. Germans in Cornwall, lub z St. Malo, lub Pontificale Monasterii Gemmeticensis (Jumièges), kopiowane prawdopodobnie ze wzoru z Winchester z X wieku, w latach 1009—1042 w opactwie Tavistock, gdy tamtejszym opatem i reorganizatorem był Lyving, poprzednio mnich w Winchester, późniejszy biskup i opat klasztoru Lann-Aleth czyli St. Germans w Kornwalii. — Wydali, często jedynie incipity: 1. G. H. Doble, *Pontificale Lanaletense, The St. Germans Pontifical, Henry Bradshaw Society*, vol 74, London 1937; — 2. V. Leroquais, *Les Pontificaux manuscrits des Bibliothèques Publiques de France*, t. II, Paris 1937, nr 188. — Identyfikację podał: Dom Jean Stephan, *Tavistock et Jumièges, nouvel examen du Pontificale Lanaletense*, w dziele zbiorowym: *Jumièges, Congrès scientifique du XIII-e centenaire*, Rouen 1955, str. 309 nn.

SHERBORNE. Pontificale, Paris, Bibliothèque Nationale, Cod. lat. 943, koniec X wieku, typowo angielskie, f.61^rnn. — Fotokopię zawdzięczam uczynności prof. dr Aleksandra Gieysztorą i prof. dr Stanisławy Sawickiej. — Tekst ogłosili: 1. Martène, *De antiquis ecclesiae ritibus*, wydanie zw. „weneckie”, Bassano 1788, t. II, str. 300, jako Pontificale Anglicanum monasterii Gemmeticensis. — 2. V. Leroquais, *j.w.* nr 93, jako Pontificale z Sherborne lub z St. Dunstan.

ROBERT. Pontificale, St. Gallen, Stadtbibliothek Cod. 369, Winchester, koniec X wieku. — Wydał H. A. Wilson, *The Benedictinal of Robert, Archbishop of Canterbury, Henry Bradshaw Society*, vol. 24, London 1903. — Opisali: 1. V. Leroquais, *j.w.*, str. 8 i 300. — 2. M. Andrieu, *Les Ordines Romani du haut Moyen Age I*, Louvain 1931, str. 324.

BENEDICTIONALE. Benedictionale, London, British Museum, Cod. 28188, Anglia, koniec XI wieku, f.41^vnn.

BAINBRIDGE. Pontificale, wydał H. G. Henderson, *Liber pontificalis Christ. Bainbridge, archiepiscopi Eboracensis*, Surtees Society, vol. 61, Durham 1875.

A oto tekst krakowski i jego znalezione wzory oraz warianty: *BENEDICTIO SUPER PROPITIATORIUM ID EST ARCAM VEL SCRINIUM*.

Robert, str. 108 = Leroquais, str. 300. — Incipit benedictio scri-nii vel arcae: Lanalet, Doble, str. 128 = Leroquais, nr 188. — Item: Sherborne, f.61^r = Martène, str. 300 = Leroquais, nr 93, str. 7. — Ad scrinium vel arcam benedicendam: Benedictionale, f.41^v. — Wzmianka: Bainbridge, nr XVIII.

Primitus fiant lętanę, quas sequatur hęc oratio:

Robert, str. 108. — Item Lanalet, Doble, str. 128 = Leroquais, nr 188. i str. 300. — Primitus dicantur laetaniae, quas sequatur oratio: Sherborne, f.61^r. = Martęne, str. 300 = Leroquais, nr 93. Actiones nostras quęsumus domine et aspirando pręveni et adiuvando proseguere, ut cuncta nostra operatio a te semper incipiat et per te cepta finiatur. Per.

Lanalet, Doble, str. 128 = Leroquais, nr 188. — Item Robert, str. 108 = Leroquais, str. 300. — Item Sherborne, f.61^r = Martęne, str. 300 = Leroquais, nr 93. — Item Benedictionale, ff.41^v—42^r. — Oracja pospolita, spotykana w innych benedykcyjach (por. A. d. Franz, *Die kirchlichen Benedictionem im Mittelalter*, Freiburg i.B. 1909, I, 631; II, 183), wzięta ze sobotniej mszy przed II niedzielą Postu, z Gelasianum lub Gregorianum n.p. K. Mohlb-berg, *Das fränkische Sacramentarium Gelasianum in alamanischer Überlieferung*, Münster i.W. 1939, nr 312, str. 47 i H. Lietzmann, *Das Sacramentarium Gregorianum nach dem Aachener Urexemplar*, Münster i.W. 1921, reedycja 1958, nr 44, str. 30.

Post hanc lavetur arca interius et exterius aqua exorcizata ab episcopo et tergatur a ministris.

Lanalet, Doble, str. 128. = Leroquais, nr 188. — Item: Robert, str. 108. — Item Sherborne, f.61^r = Martęne, j.w. = Leroquais, nr 93.

Et hęc sequatur oratio: Domine Deus omnipotens, qui Moysi famulo tuo in monten ascendere pręcepisti, et cum inter inmensa celestium oracula misteriorum etiam arcam testamenti scriptura testante proprio ore preparae iussisti, cuius longitudinem et latitudinem nec non et altitudinem secundum pręfinitam pietatis tuę mensuram divino famine decrevisti, exaudi nos quęsumus indignos, qui super universa dignissimus a seculo solitus es etiam indignissimis auditum prębere et misereri, concede nobis obsecrantibus et hanc arculam in tui nominis impressione lavantibus et benedicientibus, ut sit in sancto nomine tuo † sanctificata, quatinus cunctorum hic precamina fundentium preces exaudiantur, ut a te pissimo renumeratore cunctorum squaloribus peccatorum purgati et in perpetuum tueri mereantur. Per.

Lanalet, Doble, str. 128—129 = Leroquais, nr 188. — Item Robert, str. 108—109. — Item Benedictionale, f.41^r. — Et sequatur haec oratio: — — divino famine discrevisti: Sherborne, f.61^{r-v} = Martęne, j.w. = Leroquais, nr 93.

Hinc unguatur intrinsecus de chrismate in quatuor parietibus simili modo ut agitur in consecratione ecclesię et hęc agantur ab episcopo.

Sacro intrinsecus crismate: Robert, str. 109. — Sacrosancto crismate: Lanalet, Doble, str. 129 = Leroquais, nr. 188. — Item Sherborne, f.61^v = Martęne, j.w. = Leroquais, nr 93.

Sequitur oratio: Domine Deus universorum, in quo solo cęlestium machina ingeniorum atque terrestrium constat cunctorum, quique non solum angelicis creaturis divinarum rerum p̄sagia sed etiam humani ingenii divinitus afflata in huius vitę corruptela quod mirabilis est et misericordius nascentibus et manentibus largire dignatus es, qui etiam inter ceteros, quos in hoc mundi primordio in hanc horam variis et supplissimis ditasti ingeniis, Beseleel et Oliab discipulos famuli tui Moysi sapientia et intellectu in fabrefactis ad culturam Dei permanentibus et miro p̄ ceteris israheliticę plebis ingenio decorare dignatus es, in tantum ut etiam in p̄figuratione ecclesię tue de imputrescibili materia arca testamenti lignorum miro ingenio, prout pius famulo tuo Moysi propagasti componere merentur, exaudi nos deprecantes misericordiam tuam et inmitte super hanc arcam chrimatis unctioe in Christi nomine perunctam, serenissimam pietatis tuę † benedictionem, et ut nos qui in arca testamenti divini triplex legimus et credimus munus imponi et recondi, videlicet tabulas testamenti, urnam auream manna repletam et virgam disciplinę, te trinum in ecclesię legislatorem Deum incarnatum hominem, correctorem animarum credamus et confitemur, quatinus te confitentes et gloriantes panem vivum et verum manducare et imperpetuum tecum vivere mereamur in cęlis. Per.

Lanalet, Doble, str. 129 = Leroquais, nr. 188. — Item: Robert, str. 109 = Leroquais, str. 300. — Item Sherborne f.62^r = Martène j.w. = Leroquais nr. 93. — Item Benedictionale, ff.42^v—43^r.

Hic turis flagrantia odoretur intrinsecus et extrinsecus, quam fragrantiam subsequens ratio prosequatur:

Robert, j.w. = Leroquais, str. 300. — Expl.: Prosequatur ab episcopo: Lanalet, Doble, str. 130 = Leroquais, nr. 188. — Item Martène, j.w. = Leroquais, nr. 93.

Dominator domine Deus universarum cęlestium et terrestrium creaturarum, qui supernorum fragrantia odoramentorum solus sacerdos sacerdotum inter angelicas placaris naturas, p̄sta † benedictionem tuam super hanc arcam ad sanctimoniam tuam recondendam preparatam et thuris incensum per manus servorum tuorum redolatas et concede nobis misericordiam tuam poscentibus, ut quicumque ad hanc nomen sanctum tuum et tremendum adoramus, supernorum vasa aurea angelorum virtutum ornamus et sanctarum p̄cüm copiis replere mereamur et ab ęterno renumeratore domino nostro Jesu Christo coram conspectibus cęlestium et terrestrium universum mundum iudicante gaudia te miserante consequamur aeterna. Per dominum.

Lanalet, Doble, str. 130 = Leroquais, nr. 188. — Item: Robert, str. 109—110 = Leroquais, str. 300. — Item: Sherborne, j.w. = Martène, j.w. = Leroquais, nr. 93. — Item: Benedictionale, ff.43^r—^v

Formularz ten posiada, rzecz naturalna, niektóre cechy wspólne z innymi benedykcjami sprzętów liturgicznych. Ale też wykazuje szczególne podobieństwa z konsekracją kościoła względnie ołtarza. Zarówno przeznaczenie arki jak jej kształt skłaniał do tego. Mamy w nim więc litanię do WW. Świętych, następnie orację „*Actiones nostras*” (w dedykacji Kościoła „*Aufer a nobis*”). Obmycie arki wodą święconą, *aqua exorcizata ab episcopo*. Nie jest podany formularz tego poświęcenia wody, a było ich, jak wiadomo, dużo. Można by myśleć o wodzie gregoriańskiej, używanej przy dedykacji kościoła, więc z domieszką nie tylko soli, lecz popiołu i wina. Następnie namaszczenie chryzmem czterech ścian arki wewnątrz, dalej analogiczne okadzenie oraz oracje. Z nich pierwsza nawiązuje do ustawodawstwa mojżeszowego, jak w poświęceniu innych sprzętów i przyborów liturgicznych.

Dokładne ustalenie daty i miejsca powstania tego formularza nie jest znane, chyba nie da się ustalić ściśle. Wygląda to na Anglię i nie wcześniej jak wiek X.

Równie hipotetyczną jest droga, którą wzór ten trafił do Krakowa, albo powiedzmy, do scriptorium w Tyńcu. Przypuścić można, że przez Lotaryngię—Nadrenię, skąd musiała nastąpić imigracja mnichów do Polski, do Lotaryngii z Normandii, ściślej z Jumièges. Aczkolwiek wydaje się, że ręka, która kopiała rubryki dedykacji kościoła, nie pochodzi zdaniem wymienionego już prof. Bernarda Bischoff z Lotaryngii, lecz raczej z północno wschodniej Francji. Możliwy więc myśleć zarówno o imigracji wzorów, jak też niektórych mnichów z tamtejszego terytorium, może właśnie z samego opactwa Jumièges.

Inne pytanie, to czy umieszczenie w krakowskim pontyfikalie obrzędu poświęcenia arki jest dowodem, że w Krakowie była wówczas arka eucharystyczna w użyciu. Wszak wiadomo, że kopiści pontyfikałów umieszczali w nich teksty niepotrzebne, przynajmniej niepotrzebne lokalnie. Jednakowoż wydaje się, że w krakowskim pontyfikalie umieszczono ten obrzęd celowo. Wskazuje na to rzadkość obrzędu, lecz także jego umieszczenie po wszystkich innych licznych benedykcjach sprzętów liturgicznych, ostatnio dzwonu, nie zaś przy konsekracji ołtarza, kielicha lub korporału, jakby logicznie wypadało. Jest więc wzięte z innego wzoru i raczej umyślnie i celowo wzięte. Istnienie arki eucharystycznej w Krakowie jest więc wówczas nie tylko możliwe, lecz więcej niż prawdopodobne.

UZUPEŁNIENIE

W miesiąc po wysłaniu powyższego artykułu do redakcji niespodzianie znalazłem jeszcze jeden tekst obrzędu poświęcenia arki, więc piąty. Jest to również rękopis angielski. Od krakowskiego różni się odrębnym układem, bogatszą rozbudową tekstów modlitewnych

a zwłaszcza rubryk, kilku dodatkowymi antyfonami i oracjami oraz tekstem osobnego poświęcenia wody. Jest ono wariantem i uzupełnieniem poświęcenia wody gregoriańskiej, umieszczonego w tymże rękopisie przy dedykacji kościoła i ołtarza.

Jak powiedziano już powyżej, obrzęd poświęcenia arki jest rzadkością. Niniejsza jego wersja obecnie ogłoszona po raz pierwszy. Jednakowoż nie przytaczam in extenso tekstów identycznych z krakowskimi, lecz jedynie odsyłam do nich, aby niepotrzebnie nie przedłużać artykułu. Tekst podaję według mikrofilmu ze zbiorów Henry Bradshaw Society w dziale rękopisów British Museum w Londynie. Udostępnił mi go kustosz D. H. Turner, któremu składam szczerze podziękowanie. Korzystam też z lokalizacji rękopisu w jego maszynopisie „*The Claudius Pontificals*”, przygotowanym do druku jako vol XCVII w Henry Bradshaw Society, str. XXVII.

Pontificale. Cambridge, Corpus Christi College, Cod. 44, p. 146—151, 2. poł. XI wieku, Canterbury lub raczej Christ Church (M. R. James, *A descriptive Catalogue of the Manuscripts in the Library of Corpus Christi College*, vol. part. I, Cambridge 1912 oraz D. H. Turner, j.w.).

AD SCRINIUM VEL ARCAM BENEDICENDAM. Primum laetantiae agantur, deinde dicat episcopus ter: Deus in adiutorium meum intende.

Postea facit exorcismus aquę ut supra usque: Quatinus consecrata sis aqua sancta et proficias ad dedicationem huius scrinii vel arce, ut per te et benedictionem divinam auxiliante domino sive per os sive per manus atque officium nostrum haec arca divinitus per gratiam Spiritus sancti consecretur et perpetualiter consecrata permaneat et Spiritus sanctus habitet in hoc scrinio vel in hac arca. Per eum qui venturus est.

Deinceps aspergat scrinium vel arcam cum aqua benedicta psallendo hanc antiphonam: Asperges me ysopo et mudabor, lavabis me et super nivem dealbabor.

Tunc dicat episcopus hanc orationem: Actiones nostras, j.w. w pontyfikale krakowskim.

Postmodum abstergatur scrinium vel arca cum lintheo canendo antiphonam: Qui habitat in adiutorio altissimi.

Sequitur oratio: Domine Deus omnipotens, qui Moysi famulo tuo, j.w. w pontyfikale krakowskim.

Deinde perungat episcopus scrinium vel arcam in circuitu faciens cum pollice crucem de sancto crismate, canendo hanc antiphonam: Haec aula accipiat a Deo gratiam benedictionis et misericordiam a Christo Jesu. Ps. Magnus dominus.

Sequitur oratio: Domine Deus universorum, j.w. w pontyfikale krakowskim, lecz explicit: Qui vivis et gloriaris Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.

Postea episcopus faciat crucem cum incenso super ipsum scrinium vel arcam fumigante turribulo, modulando hanc antiphonam: Domine, ad te.

Oratio. Dominator domine, Deus universorum, j.w. w pontyfikale krakowskim, lecz explicit: per eundem.

Tunc benedicatur scrinium dicente episcopo: Benedictio Dei patris omnipotentis, unigenitique Filii eius domini nostri Jesu Christi, sancti quoque Spiritus descendat super hoc scrinium et virtus altissimi maneat semper in hac arcula. Amen.

Warszawa

Ks. ZDZISŁAW OBERTYŃSKI